

RAUDASKYLÄN ETÄLUKION OPINTO-OPAS

2019-2020

RKO.fi

Sisällys

1. LUKUVUOSI 2019–2020	3
1.1 Opiskeluvuosi.....	3
1.2 Rauskin viikonloppu.....	3
2. OPETTAJAT	3
2.1 Ryhmänohjaaja	3
2.2 Yhteystietoja	4
3. OPISKELU ETÄLUKIOSSA	4
3.1 Lukion kurssit.....	4
3.2 Opintosuunnitelma.....	5
3.3 Kurssin suorittaminen	5
3.4 Oppimäärän suorittaminen.....	6
3.5 Oppikirjat ja muut opiskelutarvikkeet	6
3.6 Opintojen keskeytys tai lopetus	6
4. OPPIAINEET JA KURSSIMÄÄRÄT	6
5. TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN KÄYTTÖ.....	7
5.1. Wilma	7
5.2. Its learning –oppimisympäristö	8
5.3 Plagiointi.....	8
5.4 Sähköiset ohjelmat eri oppiaineissa.....	8
6. ARVIOINTI.....	9
6.1 Kurssin arviointi	9
6.2 Kurssin arvosanan korottaminen	10
6.3 Oppimäärän kertaus- ja korotustentti	10
6.4 Lukion päättötodistus ja ylioppilastutkintotodistus	10
6.5 Korvaavuudet	11
7. AINEIDEN KURSSIKOHTAISET TAVOITTEET	11
8. YLIOPPILASTUTKINTO	26
8.1 Pakolliset ja ylimääräiset kokeet	26
8.2 Osallistumisoikeus.....	27
8.3 Reaaliaineiden koe.....	28
8.4 Ylioppilastutkintotodistus	28
8.5 Ilmoittautuminen.....	29
8.6 Kokeen uusiminen	30
8.7 YO-kokeista tiedottaminen	30
9. YLIOPPILASKOEPÄIVÄT	30

1. LUKUVUOSI 2019–2020

1.1 Opiskeluvuosi

Etälukiossa voi opiskella ympäri vuoden. Opettajien loma-aikoina opiskelijan suorituksia ei kuitenkaan arvioida. Tämä ei estä opiskelua esimerkiksi kesäaikaan. Arviointi/kokeet suoritetaan, kun opettajat ovat palanneet lomalta.

Syksyllä opettajat palaavat töihin 3.8.2020.

Syyslomaviikko on viikko 43.

Joululoma on 20.12.2019 – 6.1.2020

Talviloma on viikko 10.

Kesäloma alkaa 5.6.2020

1.2 Rauskin viikonloppu

Opistolla järjestetään viikonloppukurssi 10.-11.1.2020, johon kaikki etälukiolaiset ovat tervetulleita. Kurssiin osallistumisesta opiskelija saa yhden opintojen ohjauksen kurssin OPOk4. Viikonloppukurssi on tarkoitettu kaikille etälukiolaisille riippumatta siitä, milloin opinnot on aloitettu.

Viikonlopun ohjelma räätälöidään joka vuosi erikseen vastaamaan kunkin vuoden ja opiskelijoiden tarpeita/toiveita. Voidaan tarjota esimerkiksi oppitunteja eri aineista, lukiossa vaadittavien tietokoneohjelmien harjoittelua sekä valmentautumista sähköisiin kurssikokeisiin ja ylioppilaskokeisiin. Illalla vietetään mukavaa yhdessäoloa toisten opiskelijoiden kanssa.

2. OPETTAJAT

2.1 Ryhmänohjaaja

Opiskelija laatii ryhmänohjaajansa kanssa kurssivalinnat ja opintosuunnitelman. Ryhmänohjaaja seuraa opintojen etenemistä ja auttaa opiskelijaa opintoihin liittyvissä asioissa.

Etälukion ryhmänohjaaja on **Jaana Junttila**, jaana.junttila@rko.fi, p. 0503049575.

2.2 Yhteystietoja

Opiskelijat voivat olla yhteydessä opettajaan Wilman kautta, mutta yhteyden saa myös sähköpostitse ja puhelimitse.

oppiaine ja opettaja	Yhteystiedot
rehtori Härkönen Pekka	044-7266509 pekka.harkonen@rko.fi
ruotsi, apulaisrehtori Ahola-Korpi Sari	050-4400048 sari.ahola-korpi@rko.fi
historia, yhteiskuntaoppi, filosofia, uskonto, ET Ahvenainen Timo	050-4115814 timo.ahvenainen@rko.fi
äidinkieli ja kirjallisuus Hanna Kempainen	hanna.kempainen@rko.fi
pitkä matematiikka, fysiikka, opintojen ohjaus Junttila Jaana	050-3049575 jaana.junttila@rko.fi
biologia, maantiede, terveystieto, Jäkäläniemi Anne	050-4117947 anne.jakalaniemi@rko.fi
englanti Kangasluoma Jussi	050-4115285 jussi.kangasluoma@rko.fi
matematiikka, kemia Mattila Juuso	050-5715288 juuso.mattila@rko.fi
psykologia, jatko-opinto-ohjaus, Peltoniemi Päivi	050-4095755 paivi.peltoniemi@rko.fi

Kirjeposti lähetetään ko. opettajan nimellä osoitteeseen:

Raudaskylän Kristillinen Opisto

Opistontie 4 – 6, 84880 YLIVIESKA

3. OPISKELU ETÄLUKIOSSA

3.1 Lukion kurssit

Raudaskylän lukio toimii aikuislukion perusteiden mukaan. Aikuislukiossa vastuu opiskelun etenemisestä on opiskelijalla itsellään. **Lukion kokonaiskurssimäärä on vähintään 44 kurssia.**

Lukiossa on kolmenlaisia kursseja:

- **pakolliset** kurssit
- **syventävät** kurssit

- **koulukohtaiset** kurssit

Lukion päättötodistusta ja/tai ylioppilastutkintoa tavoittelevan opiskelijan opinto-ohjelmassa pitää olla kaikki pakolliset kurssit sekä syventäviä/koulukohtaisia kursseja **niin, että kokonaiskurssimäärä on vähintään 44 kurssia**.

Mikäli opiskelijalla on *soveltuva ammatillinen tutkinto*, ylioppilastutkinnon voi suorittaa ilman lukion päättötodistustavoitetta (kysy ryhmänohjaajalta). Tällöin opiskelija voi itse valita, mitä kursseja/aineita haluaa suorittaa.

3.2 Opintosuunnitelma

Opintosuunnitelma koko lukion ajalle laaditaan opintojen alkuvaiheessa Wilmassa kohdassa **opinnot** (katso ohjeet Wilman käytön aloittamiselle kohdasta 5.2). Opintosuunnitelman laadinta onnistuu parhaiten Wilman tietokoneversiolla. Opintosuunnitelmaa voi muuttaa opintojen edetessä.

Ohjeita suunnitelman laadinnalle:

- englannissa, ruotsissa ja äidinkieleessä on paljon pakollisia kursseja
- mieti, valitsetko lyhyen vai pitkän matematiikan (ensimmäinen matematiikan kurssi on kaikille sama)
- mieti, mitkä reaaliaineet ovat sinua kiinnostavia
- mikäli tiedät, mitä haluat lukion jälkeen opiskella, niin selvitä, mitkä aineet lukiossa tukevat pääsemistä jatko-opintoihin (kysy apua ryhmänohjaajalta ja jatko-opinto-ohjaajalta)
- mieti, mitä reaaliaineita haluaisit kirjoittaa ylioppilaskokeissa

Valitse opintosuunnitelmaasi kaikki kurssit niistä aineista, jotka aiot suorittaa ylioppilaskirjoituksissa. Kysy tarvittaessa apua ryhmänohjaajalta.

3.3 Kurssin suorittaminen

Kurssin opiskelu aloitetaan ilmoittautumalla suoraan kurssin opettajalle Wilman kautta. Tällöin siirryt automaattisesti kurssin opiskelijaksi Its learning –oppimisympäristöön. Lisäksi

opettaja ohjeistaa kurssiin liittyvistä muista asioista. Sen jälkeen voit lähteä opiskelemaan ohjeiden mukaisesti kurssia. Kurssisuoritusta varten on tehtävä kaikki vaaditut tehtävät/kokeet. Mikäli jokin osatehtävä jää puuttumaan, kurssi arvioidaan täydennettäväksi (T).

3.4 Oppimäärän suorittaminen

Kunkin aineen oppimäärään kuuluvat kaikki opiskelijan ko. aineesta valitsevat kurssit.

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikki omaan opinto-ohjelmaansa kuuluvien oppiaineiden oppimäärät.

3.5 Oppikirjat ja muut opiskelutarvikkeet

Opiskelija hankkii itse oppikirjat ja muut materiaalit kursseille. Osa kursseista opiskellaan Tabletkoulun materiaaleilla ja osalla kursseista on kirja, joka voi olla opiskelijan valinnan mukaan joko digikirja tai paperikirja. Osalla kursseista materiaali voi olla joku muu verkkomateriaali. **Ole tarkkana hankkiessasi kurssin materiaalia, että se on juuri oikea ja oikealta kustantajalta.**

Sähköiset ylioppilaskirjoitukset edellyttävät, että sähköisiä ohjelmia on harjoiteltu ja niitä osataan käyttää riittävän hyvin. Tämä tarkoittaa sitä, että sinun tulee käyttää ohjelmia jo opintojen aikana.

3.6 Opintojen keskeytys tai lopetus

Opinnot voi keskeyttää rehtorin luvalla joko yhden jakson tai yhden lukukauden ajaksi. Johtokunnan luvalla opinnot voi keskeyttää koko lukuvuodeksi.

Mikäli haluat keskeyttää tai lopettaa opinnot kokonaan, ilmoita asiasta ryhmänohjaajallesi, jolloin hän lähettää sinulle linkin ero-/keskeytyslomakkeeseen.

4. OPPIAINEET JA KURSSIMÄÄRÄT

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Syventävät kurssit	Koulukohtaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	3	

A-kieli, englanti	6	2	
B1-kieli, ruotsi	5	2	
Yhteinen matematiikan kurssi	1		
Pitkä oppimäärä	9	3	
Lyhyt oppimäärä	5	2	
Fysiikka	1-2	5	
Kemia	1-2	3	
Biologia	1-2	3	
Maantiede	1-2	2	
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	5	
Historia	2	4	
Yhteiskuntaoppi	2	2	
Filosofia	1	4	
Psykologia		5	
Terveystieto (TE)		3	
Opinto-ohjaus			2

Seuraavista aineista on opiskeltava ensimmäinen kurssi ja vähintään yhdestä aineesta kurssi 2: fysiikka, kemia, biologia ja maantiede.

5. TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN KÄYTTÖ

Raudaskylän lukion tieto- ja viestintäteknikan (TVT) keskeisiä opiskelu- ja työvälineitä ovat:

- Wilma
- Its learning -oppimisympäristö
- Libre Office (ohjelmistopaketti)
- Matemaattisissa aineissa on suositeltavaa ladata omalle koneelle myös GeoGebra sekä hankkia symbolisen laskimen tietokoneversio TI-Nspire CX CAS.

5.1. Wilma

Raudaskylän lukion Wilma löytyy osoitteesta <https://wilma.rko.fi>. Käyttäjätunnus ja salasana luodaan itse sähköpostiin lähetetyn erillisen ohjeen mukaan.

Wilma-sovellus kannattaa ladata kännykkään, jolloin saat heti tiedon saapuneesta viestistä.

Muista myös päivittää yhteystietosi Wilmaan. Huolehdi, että ne ovat aina oikeat.

5.2. Its learning –oppimisympäristö

Its learning –oppimisympäristö löytyy osoitteesta rko.itslearning.com. Sinne voit kirjautua wilma-tunnuksilla. Itsistä löytyy ohjeet sen käyttöön sekä kurssien suorittamiseen ja mahdollisesti tehtävät ja materiaalit.

5.3 Plagiointi

Toisen henkilön kirjoittaman tekstin esittäminen omana on plagiointia ja täten rikos. Sähköisessä viestinnässä tekstien kopiointi on helppoa, ja se houkuttaa monia liittämään internetistä löytämiään tekstejä omiin tuotoksiinsa. Näin saa tehdä vain, jos tehtävänannossa sallitaan toisten tekstien lainaaminen. Tällöin on ilmaistava selkeästi, mistä lähteestä teksti on lainattu.

Jos oppilasta epäillään plagioinnista, asia käsitellään opettajien kesken, ja jos väärinkäytöksiä ilmenee, kurssisuoritus hylätään ja kurssi on tehtävä kokonaan uudelleen. Jos plagiointi on jatkuvaa, opettajat sopivat jatkotoimista yhdessä rehtorin kanssa.

5.4 Sähköiset ohjelmat eri oppiaineissa

Eri oppiaineissa lukiossa ja ylioppilaskirjoituksissa tarvitaan eri tietokoneohjelmia. Pyri harjoittelemaan niiden käyttöä riittävästi tekemällä kurssien ohjeistuksissa mainittuja asioita.

Kaikissa aineissa olisi hyvä hallita jokin perustekstinkäsittelyohjelma (LibreOffice Writer) sekä lisäksi esitysohjelma (esim. LibreOffice Impress) ja piirrosohjelma (esim. LibreOffice Draw). LibreOffice:n ohjelmat ovat maksuttomia ja ne voi ladata koneelle kaikki samalla kertaa. Ne ovat käytössä myös ylioppilaskokeessa. On suositeltavaa ladata tämä ohjelmistopaketti omalle tietokoneelle. Wilma-tunnuksilla pääset Itsiin, jossa on Online-versiot vastaavista Microsoftin ohjelmista. Ne ovat hyvin samankaltaisia kuin LibreOfficen ohjelmat, mutta ovat yksinkertaisempia ja niissä on vähemmän toimintoja.

Oppiaineita, joissa on erityisvaatimuksia ohjelmiin:

Matematiikka, fysiikka, kemia

- * GeoGebra (ilmainen ja erityisen tärkeä)
- * LibreOffice Calc, taulukkolaskentaohjelma
- * Texas Instruments TI-Nspire CAS (maksullinen erittäin kattava laskinohjelma, joka korvaa käsilaskimen kokonaan)
- * MarvinSketch (ilmainen kemian työkalu)

Biologia, maantiede, terveystieto

- * LibreOffice Calc (taulukkolaskentaa)
- * LibreOffice Draw (piirtotyökalu)
- * LibreOffice Impress (esitysohjelma ja soveltuu myös piirtämiseen)

Alla olevassa linkissä on ylioppilastutkinnon järjestäjän lista eri ohjelmista ylioppilaskokeessa. Osa ohjelmista on maksuttomia ja osa maksullisia.

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/ylioppilastutkinto/digitaalinen-ylioppilastutkinto/koejarjestel-man-ohjelmat>

6. ARVIOINTI

6.1 Kurssin arviointi

Opiskelijalle selvitetään kurssin alussa kunkin kurssin arvioinnin perusteet. Kurssin arvosana voi muodostua esimerkiksi kurssikokeen, raportin, esseen, oppimispäiväkirjan, etätehtävien tai muun näytön perusteella.

Jokainen kurssi arvioidaan itsenäisenä kokonaisuutena arvosanoilla 4 (heikko), 5 (välttävä), 6 (kohtalainen), 7 (tydyttävä), 8 (hyvä), 9 (kiitettävä), 10 (erinomainen) tai suoritusmerkinnällä (suoritettu/hylätty). Sanallisella arvioinnilla voidaan täydentää numeroarviointia. Jokaisen numerolla arvioidun kurssin arvosana vaikuttaa oppiaineen kokonaisarvosanaan.

Numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakolliset ja syventävät kurssit.

Suoritettu (S) – merkinnällä arvioidaan

- opinto-ohjaus
- yhden kurssin käsittävät oppiaineet (jos opiskelija sitä esittää. S-merkintä tulee tässä tapauksessa vasta päättötodistukseen)

Kurssi arvostellaan merkinnällä K = keskeytynyt seuraavissa tapauksissa:

- * opiskelija jää pois kurssilta suorittamatta yhtään osasuoritusta kurssista

Keskeytynyt kurssi on suoritettava uudelleen kokonaisuudessaan.

Kurssi arvioidaan T-merkinnällä = täydennettävä, kun opiskelija on aloittanut kurssin suorittamisen, mutta suoritus viivästyy. Opiskelija voi tällöin täydentää kurssista puuttuvat osiot ja suorittaa kurssin loppuun.

Oppiaineen oppimäärän lopullinen arvosana määräytyy kaikkien suoritettujen kurssien perusteella. Oppimäärän hyväksytty suorittaminen edellyttää, että hän on suorittanut vähintään 2/3 oppiaineen kursseista yläarvoisesti (vähintään 5).

Kun oppiaineen valittu oppimäärä on suoritettu, ei opiskelija voi enää korottaa yksittäisiä kursseja. Oppiaineen päättöarvosanaa voi korottaa oppimäärän korotustentissä (katso kpl 6.3).

6.2 Kurssin arvosanan korottaminen

Mikäli opiskelija haluaa korottaa saamaansa kurssin arvosanaa, hänen tulee ottaa yhteys kyseisen kurssin opettajaan.

6.3 Oppimäärän kertaus- ja korotustentti

Lukion suorittamisen loppuvaiheessa opiskelija voi osallistua oppiaineen oppimäärän kertaus- ja korotustenttiin sekä yrittää korottaa ko. aineen loppuarvosanaa. Suorituksesta pitää sopia erikseen ryhmänohjaajan kanssa ja voi olla, että tämä oppimäärän korotus/kertaustentti vaatii opiskelijan tulemisen paikan päälle koululle.

6.4 Lukion päättötodistus ja ylioppilastutkintotodistus

Päättötodistukseen merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niiden kurssimäärät sekä kunkin oppiaineen arvosana. Aineen oppimäärän numero muodostuu pakollisten ja syventävien kurssiarviointien keskiarvosta.

HUOM! Ylioppilastutkinto on sidoksissa lukion päättötodistukseen. Ilman lukion päättötodistusta ei saa ylioppilastodistusta. (Ei koske ammattitutkinnon suorittaneita. Katso kappale 3.)

6.5 Korvaavuudet

Korvaavuuksista sovitaan erikseen. Muissa lukioissa suoritettavat opinnot hyväksytään sellaisenaan opiskelijan pyynnöstä lukio-opintojen alussa. Myös muissa oppilaitoksissa suoritettavia opintoja voi saada korvaaviksi opinnoiksi. Korvattavan kurssin täytyy täyttää lukiokurssin vaatimukset sisällöltään ja laajuudeltaan. Avoimen yliopiston tai ammattikorkeakoulun opintoja hyväksytään korkeintaan 3 kurssia osaksi lukion oppimäärää.

7. AINEIDEN KURSSIKOHTAISET TAVOITTEET

Kurssin koodi muodostuu siten, että ensin on oppiaineen koodi, sen jälkeen kurssin järjestysnumero.

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
ÄI1	Tekstit ja vuorovaikutus	Opiskelijan monilukutaito sekä kyky toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät.
ÄI2	Kieli, kulttuuri ja identiteetti	Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.
ÄI3	Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa	Opitaan tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissa.
ÄI4	Tekstit ja vaikuttaminen	Tarkastellaan tekstejä vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Perehdytään vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin.
ÄI5	Teksti ja konteksti	Tarkastellaan tekstejä ja niiden kontekstista käsin. Tulkitaan ja tuotetaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

ÄI6 syv.	Nykykulttuuri ja kertomukset	Tarkastellaan nykykulttuurin ilmiöitä kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Syvennetään tietoja vuorovaikutusetiikasta.
ÄI7 syv.	Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen	Opiskelija monipuolistaa puheviestintätaitojaan ja ymmärtää niiden merkityksen ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. (Tarjolla vain päivälukiossa)
ÄI8 syv.	Kirjoittamistaitojen syventäminen	Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erityisesti asiantyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Perehdytään ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.
ÄI9 syv.	Lukutaitojen syventäminen	Opiskelijan kriittinen ja kulttuurinen lukutaito syvenee. Harjaannutaan tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

RUOTSI

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
RUB1	Minun ruotsini	Kartoitetaan ja kehitetään kielitaidon eri osa-alueiden osaamista. Syvennetään vuorovaikutustaitoja esim. matkailuun ja arkeen liittyen.
RUB2	Hyvinvointi ja ihmissuhteet	Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen. Pohditaan, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on sekä teknologian ja digitalisaation merkitystä.
RUB3	Kulttuuri ja mediat	Vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaalaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin.
RUB4	Monenlaiset elinympäristömme	Kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aiheina kulttuurisesti moninainen elinympäristö ja yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt.
RUB5	Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi	Harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia, esim. ruotsin kielellä opiskelu tai

		työnteko, osallistuminen pohjoismaiseen tai muuhun kv-yhteistyöhön.
RUB6 syv.	Viesti ja vaikuta puheen	Kurssi on puhekurssi, joten tästä ei voi saada etälukiossa arvosanaa. Oppimisen kannalta on kuitenkin tarpeellista, että käyt kurssin tekstit läpi.
RUB7 syv.	Kestävä elämäntapa	Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Käsitellään eri tekstilajien tekstejä. Jatketaan pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta.

ENGLANTI

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
ENA1	Englannin kieli ja maailmani	Kurssilla arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista.
ENA2	Ihminen verkostoissa	Kurssilla harjoitellaan toimintaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.
ENA3	Kulttuuri-ilmiöitä	Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset

		kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.
ENA4	Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.
ENA5	Tiede ja tulevaisuus	Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä.
ENA6	Opiskelu, työ ja toimeentulo	Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät opiskelijan elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.
ENA7 syv.	Kestävä elämäntapa	Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta.

ENA8 syv.	Viesti ja vaikuta puhuen	Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.
------------------	--------------------------	--

YHTEINEN MATEMATIIKKA

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
MAY1	Luvut ja lukujonot	Lukujen laskutoimitusten kertaaminen, 1. asteen yhtälö, potenssilaskut sekä eksponenttiyhtälöitä, prosenttilaskentaa, funktioita ja niiden kuvaajia sekä lukujonoja ja niillä laskemista.

PITKÄ MATEMATIIKKA

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
MAA2	Polynomifunktiot ja -yhtälöt	Aiheina polynomilaskenta ja potenssien laskusäännöt, polynomifunktiot ja -yhtälöt. Lisäksi harjoitellaan laskinohjelman käyttöä.
MAA3	Geometria	Aiheena taso- ja avaruusgeometria. Sisältöinä mm. yhdenmuotoisuus, sini- ja kosinilause sekä suorakulmaisen kolmion trigonometria sekä kappaleet ja kuviot sekä niiden mitat ja pinta-alat ja tilavuudet. Harjoitellaan sähköisiä ohjelmia geometrisen matemaattisen tekstin tuottamiseen sekä laskemiseen.
MAA4	Vektorit	Kurssilla opiskellaan vektorilaskennan perusasiat sekä sovelletaan niitä kaksi- ja kolmiulotteisessa avaruudessa kuvioille ja kappaleille. Aiheina myös suora ja taso avaruudessa vektorilaskennan keinoin.

MAA5	analyttinen geometria	Koordinaatistot, pistejoukon, suoran ja paraabelin yhtälöt, itseisarvoepäyhtälöt ja yhtälöt, yhtälöryhmän ratkaiseminen. Kurssilla käytetään hyvin paljon GeoGebra ohjelmaa.
MAA6	Derivaatta	Kurssin funktioina tarkastellaan rationaalifunktioita ja polynomifunktioita. Rationaaliyhtälöt ja -epäyhtälöt opiskellaan. Funktion raja-arvo ja jatkuvuus derivaattaan johdattelevina aiheina opiskellaan sekä määritetään derivaatta ja sen avulla tutkitaan funktioiden kulkua sekä ääriarvoihin liittyviä tehtäviä.
MAA7	Trigonometriset funktiot	Kurssilla opiskellaan trigonometrinen funktioiden määrittelyt ja niiden sovelluksia sekä derivaatat ja niiden sovellukset. Lisäksi harjoitellaan trigonometrinen yhtälöiden ratkaisemista. Lisäksi yhdistettyjen funktioiden derivointi.
MAA8	Juuri- ja logaritmfunktiot	Kurssilla opiskellaan potenssien laskusäännöt sekä perehdytään juurifunktioihin ja -yhtälöihin, eksponenttifunktioihin ja -yhtälöihin sekä logaritmfunktioihin ja -yhtälöihin sekä näiden derivaattoihin ja derivaatan sovelluksiin.
MAA9	Integraalilaskenta	Keskeisinä sisältöinä on eri funktioiden integroiminen sekä sovelluksina pinta-ala ja tilavuusintegraalit.
MAA10	Todennäköisyys ja tilastot	tilastolaskentaa, todennäköisyyslaskentaa, normaalijakauma ja sen käyttö.
MAA11 syv.	Lukuteoria ja todistaminen	Kurssi on valtakunnallinen syventävä kurssi. Siinä perehdytään loogisiin konnektiiveihin ja totuusarvoihin sekä tutustutaan matemaattisiin todistustapoihin. Kurssiin kuuluu myös lukuteorian perusteina kokonaislukuihin liittyvää matematiikkaa.
MAA12 syv.	Algoritmit matemaatikassa	Valtakunnallinen syventävä kurssi. Keskeisinä sisältöinä iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä sekä polynomien jakoalgoritmi ja jakoyhtälö. Lisäksi suorakaidesääntö, puolisuunnikasääntö ja Simpsonin sääntö.

MAA13 syv.	Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi	Funktion jatkuvuus ja derivoituvuus sekä tällaisten funktioiden yleisiä ominaisuuksia. Käänteisfunktio. Osittaisderivaatta ja kahden muuttujan funktio. Funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömydessä. Epäoleelliset integraalit. Lukujonon raja-arvo, sarja ja sarjojen summa.
-------------------	--	--

LYHYT MATEMATIIKKA

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
MAB2	Lausekkeet ja yhtälöt	Tarkastellaan yhtälöitä ja yhtälöpareja.
MAB3	Geometria	Tutustutaan suorakulmaisen kolmion trigonometriaan, Pythagoraan lauseeseen ja määritetään kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia.
MAB4	Matemaattisia malleja	Sovelletaan lineaarista ja eksponentiaalista mallia, ratkaistaan eksponentti- ja potenssiyhtälöitä sekä syvennetään tietoa lukujonoista.
MAB5	Tilastot ja todennäköisyys	Tilastolaskentaa ja todennäköisyyslaskentaa.
MAB6	Talousmatematiikka	Indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia sekä taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla.
MAB7 syventävä kurssi	Matemaattinen analyysi	Tutustutaan derivaatan käsitteeseen ja määritetään polynomifunktion pienimpiä ja suurimpia arvoja.
MAB8 syventävä kurssi	Tilastot ja todennäköisyys II	Normaalijakauma, toistokoe, binomijakauma ja luottamusvälin käsite.

FYSIIKKA

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
FY1	Fysiikka luonnontieteenä	Esitellään fysiikkaa laajasti sekä selvitetään fysiikan merkitystä jokapäiväiseen elämään ja hyvinvointiimme.

		Maailmankaikkeus ja sen perusvuorovaikutukset. Voima ja liike.
FY2	Lämpö	Lämpöön liittyviä ilmiöitä, aineen termodynaamiseen tilaan ja pääsääntöihin liittyviä ilmiöitä. Kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen, paine, olomuodonmuutokset, energia, työ, teho. Energiavarat.
FY3	Sähkö	Sähköön liittyvät peruskäsitteet ja perusmittaukset, sähköpari, jännite, Ohmin laki, Joulen laki, Coulombin laki, kondensaattori, sähkövirran kulku.
FY4	Voima ja liike	Etenemisliikkeeseen liittyvät ilmiöt ja Newtonin lait. Säilymislakien merkitys. Etä- ja kosketusvoimat, liikettä vastustavat voimat, liikemäärän säilyminen, liike- ja potentiaalienergia, työperiaate.
FY5	Jaksollinen liike ja aallot	Luonnon jaksolliset ilmiöt, värähdys- ja aaltoliike, ääni. Harmoninen voima ja värähdysliike. Heijastuminen, taittuminen. Valo, peilit ja linssit.
FY6	Sähkömagnetismi	Sähkömagneettiset ilmiöt, sähköturvallisuus, magneettikenttä, induktioilmiö-laki. Generaattori ja energian siirto sähkövirran avulla. Sähköturvallisuus, energiateollisuus
FY7	Aine ja säteily	Kvantittuminen ja dualismi, aineen ja energian ekvivalenssi, fysiikan kehitys ja pätevyysalue. Sähkömagneettinen säteily, mustan kappaleen säteily, valosähköilmiö, atomimallit, viivaspektri, ytimen rakenne, ydinreaktiot.

KEMIA

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
KE1	Kemiaa kaikkialla	Kemian merkitys nykyaikana, jaksollinen järjestelmä, alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia, turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen.

KE2	Ihmisen ja elinympäristön kemiaa	Kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta, orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla, avaruusrakenne ja isomeria, orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla, ainemäärä ja pitoisuus, työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus, aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia.
KE3	Reaktiot ja energia	Kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta, kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia, aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely, energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki, kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö, reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen.
KE4	Materiaalit ja teknologia	Kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa, metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari, atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä, hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot, sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi, kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen, tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu, yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa.
KE5	Reaktiot ja tasapaino	Kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa, kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä, homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen, happo-emästasa-

		paino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset, tasapainoon liittyvät graafiset esitykset, homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely, tutkimustulosten ja -prosessin arviointi.

BIOLOGIA

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
BI1	Elämä ja evoluutio	Tavoitteena on tutustua biologiaan tieteenä. Lisäksi katsotaan eliömaailman rakennetta ja toimintaa sekä yksilö- että populaatiotasolla. Keskeisenä teemana ovat evoluutiokysymykset.
BI2	Ympäristö ja ekologia	Kurssilla tarkastellaan ekologian perusteita, elämän monimuotoisuutta ja sen uhkia Suomessa ja maailmalla. Lisäksi tutkitaan ympäristön muuttumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä ja kestävän kehityksen perusteita.
BI3 syv.	Solu ja perinnöllisyys	Kurssilla tutkitaan solujen rakennetta ja toimintaa. Lisäksi tutustutaan perinnöllisyystieteen yleisiin sääntöihin, solubiologisiin tutkimusmenetelmiin ja ympäristön vaikutukseen.
BI4 syv.	Ihmisen biologia	Kurssilla tutustutaan ihmisen fyysisiin, rakenteellisiin ja toiminnallisiin ominaisuuksiin. Lisäksi perehdytään erilaisiin elimistön säätelyjärjestelmiin sekä ihmisen terveyteen vaikuttaviin tekijöihin. <i>Kurssin suorittaminen auttaa terveystiedon kirjoituksissa.</i>
BI5 syv.	Biologian sovellukset	Kurssilla syvennetään tietoja solubiologiasta ja genetiikasta sekä solubiologisista ja geeniteknologisista menetelmistä lääketieteessä, teollisuudessa, elintarvikkeiden tuotannossa, luonnonvarojen kestävässä käytössä ym.

MAANTIEDE

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
GE1	Maailma muutok- sessa	Kurssilla perehdytään maantieteelliseen maailmankuvaan ja ihmisen toimintaan maapallolla. Keskeisinä teemoina ovat luonnon olosuhteista johtuvat riskit, kuten tulivuorenpurkaukset, maanjäristykset, myrskyt ja ilmaston muuttuminen.
GE2	Sininen planeetta	Kurssilla syvennetään ymmärrystä kivi- vesi- ja ilmakehän rakenteesta ja niiden toiminnan vaikutuksista eliöstöön. Lisäksi perehdytään maantieteellisen ajattelun ulottuvuuksiin.
GE3 syv.	Yhteinen maailma	Käsitellään ihmismaantieteen kysymyksiä, kuten väestön alueellinen jakautuminen, hyvinvointi ja menestyminen eri maailman kolkissa. Kurssilla perehdytään myös luonnonvarojen käyttöön ja käytön seurauksiin eri puolilla maapalloa. <i>Kurssi tukee yhteiskuntaopin opiskelua.</i>
GE4 syv.	Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta	Kurssilla syvennetään aiemmin opittua tietoa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Kurssilla korostuu maailmanlaajuinen ajattelu ja kehitystrendit. Lisäksi opiskellaan geomedian käyttöä pienimuotoisen tutkielman kautta.

USKONTO

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
UE1	Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä	Uskonnon määrittely ja tutkiminen, uskonnon kieli ja ominaispiirteet. Maailman uskontotilanne. Kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin tausta ja keskeiset piirteet.
UE2 syv.	Maailmanlaajuinen kristinuskoko	Kristinuskon yhteiskunnallinen asema ja vaikutus kulttuuriin. Kristinuskon keskeisten suuntausten ja

		kristillisperäisten liikkeiden synty ja erityispiirteet. Kristinuskon ajankohtaiset kysymykset.
UE3 syv.	Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä	Kiinan, Intian ja Japanin uskontojen, luonnonuskontojen ja uusien uskonnollisten liikkeiden keskeiset piirteet ja vaikutus.
UE4 syv.	Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa	Suomalaisten suhde uskontoon. Uskontojen ja uskonnottomuuden vaikutus suomalaisen yhteiskunnan eri osa-alueilla ja tapakulttuurissa.
UE5 syv.	Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa	Uskonnon tutkimuksen näkökulmat eri tieteenaloissa. Uskonnolliset teemat ja symboliikka taiteessa ja populaarikulttuurissa. Muinaissuomalainen uskonto ja kristinuskko suomalaisessa kulttuuriperinnössä.
UE6 syv.	Uskonnot ja media	Uskontojen näkyvyys mediassa. Median hyödyntäminen uskonnoissa. Median vaikutus uskontoilmiöihin.

FILOSOFIA		
Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
F11	Johdatus filosofiseen ajatteluun	Opiskelija oppii hahmottamaan filosofian ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja. Filosofian osa-alueet. Argumentaatio ja päättely. Tiedon luonne.
F12 syv.	Filosofinen etiikka	Opiskelija perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin. Eettisten ratkaisujen pohtiminen suhteessa toisiin ihmisiin ja luontoon. Arvot ja normit. Hyvä elämä. <i>Kurssi tukee uskonnon opiskelua.</i>
F13 syv.	Yhteiskuntafilosofia	Yhteiskuntafilosofian keskeiset käsitteet ja suuntaukset. Yksilö ja yhteiskunta. Yhteiskunnallinen ja poliittinen toiminta. Yksilön oikeudet ja velvollisuudet. Rikos ja rangaistus. Valta. Poliittinen filosofia. Nykykulttuurin filosofiset kysymykset: sukupuoli, identiteetti, toiseus, monikulttuurisuus. <i>Kurssi tukee yhteiskuntaopin opiskelua.</i>

FI4 syv.	Tieto, tiede ja todellisuus	Tieto ja tietäminen filosofiassa, tieteessä ja arjessa. Metafysiikka. Luonnontieteet ja ihmistieteet. Tieteellisen tutkimuksen menetelmät. Tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta. Totuus. Tiedon rajat. <i>Kurssi tukee luonnontieteiden opiskelua.</i>
-----------------	-----------------------------	---

PSYKOLOGIA		
Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
PS1 syv.	Psyykkinen toiminta ja oppiminen	Biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkitys ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä. Psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteita, motivaatiota ja kognitiivisia toimintoja. Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmasta. Psykologisen tutkimustiedon muodostuminen.
PS2 syv.	Kehittyvä ihminen	Ihmisen kehitys ja sen eri osa-alueet (esim. kognitiivinen kehitys, emotionaalinen kehitys ja psykososiaalinen kehitys) erityisesti lapsuus- ja nuoruusiässä, mutta myös läpi ihmisen koko elämänkaaren. Ihmisen psyykkiseen kehitykseen vaikuttavia biologisia ja sosiokulttuurisia tekijöitä
PS3 syv.	Tietoa käsittelevä ihminen	Kognitiiviset perustoiminnot eli havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti sekä jokin korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiö, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot.
PS4 syv.	Tunteet, psyykkisen hyvinvointi ja mielenterveys	Tunteiden muodostuminen ja myös niiden biologinen perusta ja toisaalta kulttuurisidonnaisuus. Oman psyykkisen hyvinvoinnin ja tasapainon tukeminen. Uni, nukkuminen ja stressi. Mielenterveys ja keskeiset mielenterveyden ongelmat.
PS5 syv.	Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen	Persoonallisuuden käsite ja erilaisia teorioita, jotka selittävät persoonallisuutta ja sen rakennetta. Kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

HISTORIA		
Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
HI1	Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa	Historia tieteenalana. Väestökehityksen, talouden, luonnon ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen kehittyminen kivikaudesta nykypäivään. Eurooppalaisten yhteiskuntien muodostuminen.
HI2	Itsenäisen Suomen historia	Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen. Suomalaisen yhteiskunnan suuret taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.
HI3 syv.	Kansainväliset suhteet	Kansainvälisen politiikan tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvulta lähtien. Analysoidaan politiikan ilmiöitä taloudellisen ja aatteellisen kilpailun kannalta. Demokratia vastaan diktatuuri. Nykymaailman konfliktit ja niiden taustat. <i>Kurssi tukee yhteiskuntaopin opiskelua.</i>
HI4 syv.	Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys	Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia antiikista nykyaikaan, keskeistä on ihmisen maailmankuvan muutos, tieteen ja taiteen virtaukset ja aatehistoriallinen kehitys. <i>Kurssi tukee uskonnon ja filosofian opiskelua.</i>
HI5 syv.	Ruotsin itämaasta Suomeksi	Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalainen kulttuuriperintö. Tarkastellaan väestö-, talous- ja kulttuurihistoriaa sekä poliittista historiaa.
HI6 syv.	Maailman kulttuurit kohtaavat	Kurssilla tarkastellaan merkittäviä Euroopan ulkopuolisia kulttuureja ja niiden vuorovaikutusta länsimaiden kanssa; yleiskuva kunkin kulttuurin historiasta ja ominaispiirteistä sekä niiden muuttumisesta ja asemasta 2000-luvun maailmassa.

YHTEISKUNTAOPPI

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
---------------	---------------------	-----------------------

YH1	Suomalainen yhteiskunta	Kurssilla tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteisiin, perusoikeuksiin ja vaikuttamiskeinoihin. Hyvinvointivaltio ja sen haasteet, politiikka ja päätöksenteko.
YH2	Taloustieto	Tutustutaan talouden keskeisiin perusteisiin, Suomen ja kansainväliseen talouselämään. Taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä, työnteon ja yrittäjyyden merkitys.
YH3 syv.	Suomi, Eurooppa ja muutuva maailma	Perehdytään Euroopan unionin toimintaan ja Yksittäisen kansalaisen asemaan siellä. Opitaan tuntemaan Euroopan yhdentymisen sekä globalisaation tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia.
YH4 syv.	Kansalaisen lakitieto	Perustiedot oikeusjärjestyksestä. Opitaan hoitamaan tavanomaisia oikeusasioita, tunnetaan omat oikeudet ja velvollisuudet.

TERVEYSTIETO

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
TE1	Terveysten perusteet	Kurssilla syvennetään peruskoulun tietotaitoa tarkastellen ihmistä fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena kokonaisuutena. Lisäksi tutustutaan yleisimpiin tauteihin ja niiden ennaltaehkäisyyn sekä pohditaan yleisen, opiskelu- ja työhyvinvoinnin edistämistä.
TE2 syv.	Ihminen, ympäristö ja terveys	Kurssilla tutustutaan ihmisen kohtaamiin terveydellisiin haasteisiin, valintoihin ja selviytymiseen elämänkulun eri vaiheissa. Lisäksi perehdytään turvallisuuteen, terveyteen kohdistuviin riskeihin sekä kriiseihin.
TE3 syv.	Terveyttä tutkimassa	Kurssilla perehdytään sairauksien historiaan ja tulevaisuuden näkymiin sekä opiskellaan terveystiedon soveltamista ja hyödyntämistä erilaisten tutkimusasetelmien pohjalta. Lisäksi perehdytään

terveydenhoidon yhteiskunnalliseen toimintaan ennen ja nyt.

OPINTOJEN OHJAUS

Kurssi	Kurssin nimi	Kurssin kuvaus
OPOk1 koulukohtainen kurssi	Opintojen ohjaus 1	Perehdytään lukion ainevalintoihin, tehdään valinnat ja suunnitellaan kirjoitettavia aineita.
OPOk4 koulukohtainen kurssi	Opintojen ohjaus 2	Yhden kurssin saa, kun osallistuu koululla järjestettävään viikonloppuun. Viikonlopun aikana harjoitellaan Abitti-ympäristöä ylioppilaskoetta varten. Lisäksi järjestetään eri aineisiin opetustuokioita, jotka voivat sisältää joko aineen oppimääräasioita tai teknistä harjoittelua.

8. YLIOPPILASTUTKINTO

Ylioppilastutkinnosta on tietoa osoitteessa www.ylioppilastutkinto.fi. Ylioppilastutkinto järjestetään 2 kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä, yhtä aikaa koko maassa lukiokoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa.

Tutkinto on suoritettava **enintään kolmen perättäisen tutkintokerran aikana** (esim. kevät 2019, syksy 2019, kevät 2020). Jos tutkinto ei valmistu näiden kertojen aikana, kaikki aiemmat kirjoitustulokset mitätöidään.

8.1 Pakolliset ja ylimääräiset kokeet

Pakollisia kokeita on yhteensä neljä.

Kaikille on pakollinen

1. äidinkielen koe

Kolme muuta opiskelijalle pakollista koetta opiskelija valitsee itse seuraavien neljän kokeen joukosta:

2. toisen kotimaisen kielen koe (pitkä tai keskipitkä)

3. yksi vieraan kielen koe (pitkä tai lyhyt)
4. matematiikan koe (pitkä tai lyhyt)
5. yksi reaaliaineen koe

Näiden lisäksi kokelas voi osallistua yhteen tai useampaan ylimääräiseen kokeeseen:

- * toisen kotimaisen kielen koe
- * matematiikan koe
- * reaaliaineiden kokeita
- * vieraiden kielten kokeita

Tehtävät perustuvat kussakin oppiaineessa pakollisiin ja syventäviin kursseihin. Lisäksi osa tehtävistä edellyttää ainerajat ylittävää osaamista. Valtakunnallisen median seuraaminen auttaa myös ylioppilaskokeessa menestymistä.

Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason kokeet. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu. **Kokelaan on kuitenkin suoritettava vaativampi, pitkän tason A koe vähintään yhdessä seuraavista pakollisista kokeista: matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä tai vieraassa kielessä.** Toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraassa kielessä vaativammalla kokeella tarkoitetaan peruskoulun ala-asteelta alkavan, kaikille yhteisen kielen (A-kielen) oppimäärään perustuvaa koetta.

8.2 Osallistumisoikeus

Lukion opiskelija ilmoittautuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen koko tutkinnon, ei pelkästään erillisiä kokeita. Opiskelijalla on oikeus osallistua tutkinnon kokeeseen, kun hän ennen kokeeseen osallistumistaan on opiskellut vähintään asianomaisen oppiaineen pakolliset kurssit.

Opiskelijalla on oikeus osallistua vieraan kielen lyhyen oppimäärän kokeeseen, kun hän on opiskellut vähintään kolme lukiokurssia tätä kieltä. Sellaisen reaaliaineen kokeeseen, jossa ei ole yhtään pakollista kurssia, opiskelija voi osallistua opiskeltuaan kaksi aineen lukiokurssia.

Ylioppilaskokeisiin voi osallistua myös ammatillisen tutkinnon pohjalta. Tällöin ei ole kurssi-suoritusvaatimuksia.

8.3 Reaaliaineiden koe

Yhdellä tutkintokerralla järjestetään kaksi reaaliaineiden koepäivää. Tarkista kirjoittamasi reaaliaineen koepäivä!

Koepäivä A	Koepäivä B
Psykologia (PS)	ev.-lut. Uskonto (UE)
Filosofia (FI)	ortodoksinen uskonto (UO)
Historia (HI)	Elämäkatsomustieto (ET)
Fysiikka (FY)	Yhteiskuntaoppi (YH)
Biologia (BI)	Kemia (KE)
	Maantiede (GE)
	Terveystieto (TE)

Kokelas voi osallistua yhtenä koepäivänä vain yhden reaaliaineen kokeeseen. Siten kokelas voi suorittaa yhdellä tutkintokerralla kevät/syysy enintään kaksi reaaliaineen koetta. Tutkinnon hajauttamalla kokelas voi osallistua useampaan reaalikokeeseen (enimmillään kuuteen).

8.4 Ylioppilastutkintotodistus

Ylioppilaskokeiden tulokset julkaistaan syksyllä marraskuun 25. päivän tienoilla, ja keväällä toukokuun 20. päivän jälkeen.

Kokelas saa ylioppilastutkintotodistuksen sinä tutkintokertana, jolloin kaikki pakolliset kokeet on suoritettu hyväksytysti ja lukion oppimäärä on suoritettu. Ylioppilastutkinto on sidoksissa lukion päättötodistukseen: jos lukion kursseja on suorittamatta, myös ylioppilastodistus ja valkolakki jäävät saamatta. Rehtori ilmoittaa ylioppilaslautakunnalle, ketkä lukion oppilaista saavat/eivät saa todistusta. **Opiskelijan on itse huolehdittava, että kaikki lukion kurssit on suoritettu ajoissa!** Mikäli opiskelija haluaa yo-todistuksen keväällä, lukion oppimäärä on suoritettava 30.4. mennessä. Syksyn päivämäärä on 31.10.

Ylioppilastutkintotodistuksesta ilmenevät suoritettut pakolliset ja ylimääräiset kokeet, kokeen taso ja kokeesta saatu arvosana. Arvosanat ja niitä vastaavat pistemäärät ovat seuraavat:

- laudatur (L)...7
- eximia cum laude approbatur (E)...6

- magna cum laude approbatur (M)...5
- cum laude approbatur (C)...4
- lubenter approbatur (B)...3
- approbatur (A)...2
- improbatur (I)...0

Huom: Tarkemmat ainekohtaiset ohjeet ja tiedot mm. tehtävätyypeistä, arvostelusta ja kompensatiosta voi lukea sivulta <http://www.ylioppilastutkinto.fi>.

8.5 Ilmoittautuminen

Kevään tutkintoon on ilmoittauduttava **viimeistään** edellisen vuoden **marraskuun 23. päivänä** ja syksyn tutkintoon on ilmoittauduttava **viimeistään kesäkuun 5. päivänä** kirjallisesti. Ilmoittautumislomake täytetään Wilmassa, tulostetaan ja varmennetaan omalla allekirjoituksella. Ilmoittautumislomakkeet toimitetaan ryhmänohjaajalle. Syksyn kokeisiin osallistuneet voivat ilmoittautua tutkintotulosten selvittyä tai viimeistään 1.12.

Tutkintoon ilmoittautuminen on sitova. Koe, johon kokelas on ilmoittautunut, mutta johon hän ilman erityisen painavaa syytä on jäänyt saapumatta, katsotaan hylätyksi. Ilmoittauduttaessa tehtyjä valintoja kokeen pakollisuudesta tai ylimääräisyydestä tai kokeen tasosta ei voi jälkikäteen muuttaa. Tutkintoon ilmoittaudutaan tutkintokerta kerrallaan, mutta suunnitelma koko tutkinnon suorittamisesta on laadittava ennen ensimmäistä kirjoituskertaa.

Jos kokelaalla on todettu luku- ja kirjoitushäiriö tai muu oppimiseen tai kokeen tekemiseen vaikuttava vamma, todistus siitä on toimitettava kansliaan, joka toimittaa sen lautakunnalle ilmoittautumistietojen mukana. Katso lisätietoa asiasta <https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityisjarjestelyt> Samoin selvitys vieraskielisyydestä voidaan lähettää ilmoittautumisen yhteydessä. Vieraskielisille on tarkemmin ohjeita yo-tutkinnon nettisivulla.

Tutkintoa tai erillisiä kokeita suorittamaan ilmoittautunut kokelas on velvollinen maksamaan ylioppilastutkintoon liittyvät maksut. Hinnasto on Internet-sivulla www.ylioppilastutkinto.fi

8.6 Kokeen uusiminen

Hyväksytyt ylioppilastutkinnon kokeet saa uusia rajoituksetta. Hylätyn kokeen saa uusia kolme kertaa tätä tutkintokertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana.

Hylätyn pakollisen kokeen uusija voi vaihtaa tämän kokeen tasoa, kun ensin on varmistettu, että tutkintoon sisältyy yksi A-oppimäärään perustuva koe.

8.7 YO-kokeista tiedottaminen

Ryhmäohjaaja tiedottaa ylioppilaskokeisiin ilmoittautumisesta vuosittain huhtikuun ja lokakuun lopussa Wilma-viestillä. Ilmoittautuminen tehdään ohjeiden mukaan Wilmassa.

9. YLIOPPILASKOEPÄIVÄT

Katso www.ylioppilastutkinto.fi